

MAGYAR MERKUR

I 789-dik esztendőben.

A Róm. Csász. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmevel.

Szeredán Sz-Mihály-havának 16-dik Napján.

Frantz ország.

Augustus hónapja nem tsak egy nemzetnél fog az ő kronikájában fel jegyezve lenni, mind ama rettenetes gonofzságokra nézve, mellyek ebben a hónapban véghez vitetődtek, mind pedig a leg-ditsőségesebb történetek eránt. Frantz ország ebben a hónapban a szomoru Bertalan napját véres betükkal irva találja, mostanában pedig ezen esztendőbeli Aug. 5dik napját méltán leg-szerentséesebb és leg-ditsőségesebb napjai közzé számíthatja. Ez a nap, vagy ez az éjtzaka, mellyben kezdődött az új rend-szerzés, örök emlékezetben fog a Frantzoknál lenni. A Papi és Nemes Rend egyik a másikat fellyül kívánta halladni a nemes és nagy lelkü tselekedetekben. Ennek a napnak fogja Frantz ország közönni

hogy

hogy mindennek szabad, az ő birtokában vadászni és halászni, hogy a törvény-székeknek el-adhatása megtiltattott, hogy az igazság ingyen szolgáltatik-ki, hogy a gyűlölféges külömbfég a Nemesség és a köz ember között tellyesféggel meg-szűnt, melly szerint emez utóbik minden papi, polgári és hadi tisztségektől és méltóságoktul ki rekesztve vólt: mind ezt Frantz ország 1789-dik éfstendőbeli Aug. 5-dik napjának, mellyben ezen hasznos változások történtek, fogja köszönni.

Minekutánna a Nemzeti Gyülekezet fok napokat az irásoknak meg-visgalásával és meg-fontolásával töltött vólna, mellyet annak tagjai és kiváltképpen *Mirabo Márki* az embernek és polgárnak jussai felől a Gyülekezettel közlött vala; *Mirabónak* meg-magyarizását leg-helyesebbnek ítélte lenni, mellyet kevés változásokkal fundamentomnak vetett következő formában.

A Frantz Nemzetnek választottai meg-gondolván, hogy a közönféges szerentsétlenségek és az országoknak meg-romlása egyedül abból származik, hogy az embernek jussai esméretlenek, feledékenységgben vagy meg-útálva vagynak, el-tökelték magokban nyilvánvaló jelentés által, az embernek természetű, állandó és szent törvényeit meg-magyarázni, hogy az által a polgári társaságnak minden tagjai előtt szüntelen forogjon, és kiki mindenkor meg-emlékezzék az ő jussa és kötelelsége felől; hogy a törvényt-szabo és a törvényt el-követő hatalomnak tselekedetei valahányszor az országai rendtartásnak tárgyával öfzve-hasonlittathatnak, annyival inkább betsületben tartafsanak; hogy végtére a polgároknak kivanságai, együgyű és tagadhatatlan fundamentomokra támaszkodva az országai rend tartásának meg-erősítésére és a közönféges böldegyságra tzelozzanak. Ehez képest a Nemzeti Gyülekezet

leg-feljebb való Hatalomságnak jelen létében és általma alatt, az embernek és polgárnak következő jufsait esmérí-meg és magyarán ki-téfszi:

1.) „ Minden emberek szabadon születtek, és szabadak maradnak az ő törvényekre nézve; a társaságbeli meg-külömböztetésnek tsak a közönséges házonra fundálnak kellettük lennie. 2) Minden országos tífóságoknak tzelja az hogy az embernek természeti és változhatatlan igazságait fenn-tartsák, mellyek ezek azok: szabadság, faját jószág, bátorság és minden le-nyomás ellen való ellent állás. 3) Minden Felsőségnek fundamentoma a népen áll. Akármelley társaságnak, akármelley magános embernek nintsen ahoz semmi igazsága, hogy olly hatalmat kövessen-el, melly nem származik nyilván a nemzettől. 4) A polgári szabadság a tehetségben áll mindent tselekedni, a mi másnak nem árt; következőképpen minden ember az ő természeti igazsága szerint mindent el-követhet és nem ismér egyéb határt, mint azt, melly a többi társaság tagjait bátorságofsá tészi az ő jufsokkal való élésben. Ezen határt tsak a törvény által lehet vetni. 5) A törvény tsak a társaságnak ártalmas tselekedeteket tilthatja-meg: a mi nintsen a törvény által meg-tiltva, azt senki sem akadályoztathatja, és senki sem kényszeríttethetik ahoz, mellyet a törvény nem parancsol. 6) A törvény a közönséges akaratsnak ki-nyilatkoztatása. Minden polgárnak vagyon jufsa ahoz, hogy személye szerént, vagy más által törvényt-szabni segítsen; mindeneket illet, akár óltalmazzon akár büntessen. Mivel minden polgárok annak szeme előtt egyenlők, minden méltóságokra és tífztségekre egyenlőképpen vágyódhatnak mellyben nintsen más különbözég, mint a mellyet a virtufok és elmébéli tehetségek tésznek. 7) Senki egyébként bé-nem vádolhatatik,

áríftomba nem tétettetetik és fogva nem tartathatik hanem egyedül a törvény által meg-határozott esetekben, és a tól szabott formálitások szerént. Azok akik szabad akaratu parantsolatokat ki-kérnek, ki-adnak, el-követnek vagy el-követtetnek, meg-büntettesenek; ellenben akárminelly polgár törvényesen idézett, vagy el-fogattatott, azonnal engedelmeskedjék, az ő ellent-állása által bűnöfsé téfzi magát. 8) A törvény csak olyan büntetésekkel rendelhet, mellyek egyáltalában és nyilvánságosan szükségesek, és senki sem büntetethetik-meg, hanem azon törvény szerént, melly az el-követett gonosz tselekedett előtt, szabott és hírré tétetett. 9) Mivel minden embert mind addig ártatlannak kell tartani; míg bűnösnek nem ítéltetik, tehát, hogyha el-kerülhetetlenül szükségesnek tartatik lenni az ő áríftomba való vitele, a törvény által keményen meg-tiltásfék minden keménység, melly az ő személyének el-fogattatására nem szükséges. 10.) Senkit sem lehet az ő vélekedéseiben, még a vallásbeli dolgokban is haborgatni, a meddig azoknak ki-hirdetése a törvény által szerzett rendet meg-nem bántja. 11) A gondolatoknak és vélekedéseknek szabad közelelése, a leg-betsefsebb jussa az embernek; mindenki polgár tehát szabadon beízellhet, írhat, és nyomtattathat; de mindazáltal köteles a szám-adásra, hogyha a törvény által meg-határozott esetekben vizsgál-elet ezen szabadsággal. 12) Az ember és a polgár jussának bátorsága meg-kiván egy nyilván való hatalom; ezen hatalom mindnyájoknak hasznára állittatott-fel, nem pedig azoknak különös hasznára, a kikre bizva vagyon.

Ennyire mentek Aug. 24-dikéig, és mostanában a többi pontomok eránt is így fog a tanátskozás folytatni. De minek-előtte ezen végzések az imént va-
ló

ló képben jelennének-meg, sokáig való fok vetekedések tartattak. A tizedik pontom, a szabad vallásbéli vélekedések eránt leg-több akadályt Ielt. Kiki meg-valotta, hogy a vélekedések szabadok légyenek: abban nem egyezhettek-meg, mennyire legyen szabad a vallás gyakorlása? Ezen kérdést 23 dikán erősen forgatták. Némelly tagok azt gondolák, hogy a vallásbéli dolgokban való vélekedésnek értelmét a vallás' gyakorlásának ideájától el-lehetne választani; Sz. *Ilváni Rabo Ur* ezen vélekedéit meg-tzafolta. Ha az emberek, úgymond, igazság fzerént szabadon születnek, és azok maradnak, egyenlő jufsok vagyon tehát az ő vélekedéseknek szabadságához is, következőképpen egyenlő igazságok ezen az ő vélekedések fzerént az Istent tisztelni s a t. Több Püspökök és Plébánusok meg-határozatlan vallásbéli türhetőséget határozottan ajánlottak. Végre vokfolni kezdettek, és a vokfoknak nagyobb száma rá-állott a pontomra, a mint fellyül meg-iratott.

A Török háboru felöl.

A hadi Fő Tanátstól Sept. 6dikán költ tudósítás bőven le-irja a Mihálydinál nyert győ-ödelmet, melyből, mivel nagyobb részé már az előbbeni tevéből tudva vagyon, tsak a következő jegyeztetik - ki: A Seráfzkir *Jusuf Basa* a ki taval Nagy Vezéri méltóságot viselt, vala az Orfovánál egybe-gyűlt 30-ezer emberekbül álló seregeknek vezérlője; *Tsar-gatsi Mehmet Basa* 15-ezer emberekkel *Laf-maréra* indult vólt. A Hadi Szerek, Vezére *Klerfő Gróf Ur* az özfveséges seregeinkről meg-vallja, hogy nem kívánhat az ember több vitézséget és hartzolni kíványekezetet, mind ezek ki nyilatkoztattak. A Fő Vezér-Hadnagy *Vartenfzeben Gróf* és a G. S. *D'Alton* a bal szárnyat vezették, a a F. V. H. *Vallis* a kö-

zépében, és a H. S. V. Klerfé Gróf a jobb szárnyon találkozott. A Lovaságot *Auersberg* vezérlette. A vadászok és Eszterházi Miklós Batalljona a jobb szárnyon alhatatosan ellent-állott az ellenségnek. A Fő Hadnagy *Nugent* Gróf az Oláh Illyriai Regimenttől a Bojéri szabad vadászok kompániájával és két kompániákkal az Oláh Illyriai Regimentből, derekaszon vedelmezte *Krakova - Vízokát*. A Fő Hadnagy elküldette az Oláh Illyriai Regimenttől való *Mersitz* Kapitányt az ő Kompániájával, és *Bojér* Kapitányt az ő szabad vadász-kompániájával, hogy az el-választott Jantsárokat üldözze; és ezen osztály már sok Jantsárokat meg-is ölt, sokakat pedig fogva hozott. — Az Erdődy Húszár Regimentje, mellyet *Kosztolányi Öberster* komendérozott, mindent meg-tselekedett, a mi derék lovas seregtől ki-telhetik. — Héring Fő Strázsamester jól igazította az ágyúkat, mellyeknek tűzellése szüntelen foganatos volt,

Ő Felfége valamint szinte a kurir képében jött *Pokorni* Fel-Hadnagyot úgy a H. S. V. Klerfé Grófnak Adjutánsát *Amánd* Fel-Hadnagyot, Kapitányokká tenni méltóztatott, az első az Inzsénér Seregnél, a másikért pedig Klerfé Regimentjénél.

Minthogy a Törökök az egész Bánatból ki-veretettek, és nagyobb részént *Kladovánál* a Dunán által vízszá-tértek; Klerfé Gróf Ur tehát Eszterházi Miklós, De Vinz és Stáin Regimentjeivel és 4 Divizio Erdődy Húszárokkal a nagy táborhoz mégyen. A F. V. H. *Vartensleben* az idő alatt a *Mihálydinál* álló seregeknek vezérlegét magára fel-vállalta.

A Törökök Aug. 31-dikén 22 fajakkal és 2 könnyű hajókkal virradás előtt ködös időben Pántsovára tsapni szándékoztak. De hamar észre vétetődtek éppen midőn 4 oránitzát, vagy strázsáló hajókat, és

egy

egy úfzó batteriát, melly 4 hat fontos agyúkkal vala meg-rakva, el-akartanak fogni. Az oránitzák febes hajózással meg-menekédtek, és tsak egy fajkasnak lövettetett-meg ágyú-golyóbífsal az ő bal lába. A batteria olly hathatósan fogadta az ellenféget, hogy szándékában fel-hagyott, és az ellene kelő fajkáknak ment, melly idő közben a szárazon lévő őrizet visszavonta magát a fántzokba. Azomban a fajkasok piketje 4 fajkákkal, és 22 ágyúkkal, tsudálkozásra méltó ferénységgel és egybe vetett erővel az ellenfének hajói ellen ment. A fajkások Fel-Hadnagya *Vidak* az ő 8 ágyúsfajkájával bal szárnyra és *Stind* Al-Hadnagy 6 ágyúsal a jobb szárnyra állott. Közelebb érkező a Törökökhöz, keresztül katsz való lövöldözéssel ugy meg-rontották a két ellenséges könnyű hajókat, hogy a többi fajkákkal együtt hátrálni kényszeríték azokat. Három fajkák, a mellyek hátra-maradtak vala, bizonyal a mieinknek martalékjai lettek volna, hogyha a parton lévő ágyúk, Török lovasok és gyalogok nem őltalmazták volna. A Divizios kömmendánsnak *Pemler* Kapitánynak alkalmaztatására azon szempillantásban 5 fajkák segítségül fietének, mellyeket olly helyesen el-rendelt, hogy az ellenségnek ődala mind szüntelen lövettetett, ki is szélnek botsátott vitorlával mintegy repülve visszafietete. A F. V. H. *Ráifzki* egy kis tsónakon jöve a mieink után, a kiket úttól érvén, mindnyájok előtt ki-nyilatkoztatá örömét az ő vitéz magok viselésén, és a Tiszt Urakat főképpen meg-ditséré.

Mihálydiról Sept. 1. napján. A Seráfzkirnek, távali Nagy Vezér *Juzuf* Basának, a ki az el-múlt hónapnak 28-dikán Mihálydinál minden erejével rajtunk tsapott, keményen meg-volt hagyva, hogy minket *Mihál*, diból török szakad ki-verjen. De Isten kegyelméből

ből

ből kegyetlenül meg-vértük, és két nap egymás után hajtottuk egész Orsováig, a honnét harmad napra megint vissza-jöttünk Mihálydiba. Itten egy napot mulatván, parantsolatott vett a mi (Erdödy Húszár) Regimentünk, hogy a 2-dik és 3-dik Divíziójai Piátsek Májor Urral Belgrádhhoz menjenek, a hová is még ma meg-indulánk. Ugy reménylünk rövid idő múlva a többi három Divíziók is utánnunk fognak jönni. — A mi Regimentünk 6 ágyút fogott-él az ellenségtől. Mái napig hordják a Törököket a hegyekből, a kikből már 80-t fogtak-él, a mi katonáink 60 vágta-leközzülök. A mi Regimentünkben 13-an estenek-él, 3-an pedig hová lettenek légyen, azt nem tudhatjuk. 7 lovaink agyon lövettettek és 17 sebbe vagyon. — A Fő Strázsamester *Nováky* 21-dikén betegségben megholt. *Barkó* Óberster Ur Német Regimenthez megyen által. *Révay* Ur Fő Hadnagygyá, a 3-dik Fő Strázsamester *Piátsek* elsővé *Kálmán* Kapitány 3-dik Fő Strázsamesterré lett.

Az Orosz Császári gallya-seregnek fő Vezére *Nafszau* Hertzeg Aug. 24-dikén meg-ütköztén a Fiumiai vagy Szómi vizekben járdogáló Svétziai gallya-sereggel, emezt kemény viadal után tökéletesen meggyőzte és széllyel verte. Az ellenségnek admirális hajója, 4 első rendbéli hajók, sok Fő és Fel-Tisztekkel, ezer Sved Katonákkal együtt a győzőké lettek. Két Orosz gallyák széllyel-mentek a levegőben. Az ütközetből meg-menekedett Sved hajók egész *Kymene* vizének tengerbe szakadáság üzettettek. A Császár-Afszony annak jeléül, hogy tellyes kedve tölt ebben a tudósításban, *Nafszau* Hertzegnek *András* Rendjét küldötte-által, ennek a hirnek hozóját pedig *Stakelberg* Grófot Fő Hadnagygyá tette, és azon fellyül drága pikfissel és ezer aranyokkal ajándékozta-meg.

A Fő Vezér és Hadi Tanács Présese, *Hadik* Gróf 10-dikén Bétsbe érkezett.